

E-post: debatt@klassekampen.no

KRONIKK & DEBATT

EU's fiskeripolitikk og Vest-Sahara

EU

Hans Morten Haugen

Sverre Vatnar skriver interessant om EU's usolidariske fiskeripolitikk i Klassekampen 22. desember, men han overser den groveste krenkelsen som EU's fiskeripolitikk representerer: fiskeriatvanten mellom EU og Marokko. Fiskeriatvanten ble vedtatt 22. mai 2006, mot Sveriges stemme, og med to avholdende stemmer (Finland og Nederland).

Grunnen til at avtalen ikke fikk full oppslutning, er at avtalen sier den skal gjelde for områder under Marokkos suverenitet og jurisdiksjon. Dette siste viser til den delen av Vest-Sahara som har vært okkupert av Marokko siden 1975 (nærmere 80 prosent).

Vest-Sahara behandles i FN som et «ikke-selvstyrt område», som reguleres av kapittel 11 i FN-pakten. Årlige FN-resolusjoner, som alle EU-land stemmer for, sier at den «ufrivillige retten» som folkenes i ikke-selvstyrte områder har over sine naturressurser skal sikres. Resolusjonene anerkjenner folkenes «eiendomsrett» over disse ressursene. Det er altså ingen prinsipiell uenighet i EU om hvorvidt denne retten faktisk finnes. Denne retten, som ble bekreftet under FN's Havrettskonferanse i 1982, var sentral for Det etiske råd under Statens Pensjonsfond – Utland (Oljefondet) da rådet anbefalte at fondet trakk seg ut av selskapet Kerr-McGee i 2005.

EU ble utfordret under hele prosessen. EU's daværende fiskerikommissær Joseph Borg uttalte i februar 2006 at avtalen var i samsvar med en juridisk betenkning fra FN's daværende sjefjurist («Legal Counsel») til Sikkerhetsrådet i 2002. Dette blir imøtegått av forfatteren bak FN's juridiske betenkning, Hans Correll.

I februar 2006 avga EU også sin egen juridiske betenkning, der det vises til FN's juridiske betenkning fra 2002 og hvor det understrekes at «utvinning av ressurser i ikke-selvstyrte områder er i strid med internasjonal rett dersom slik utvinning ikke respekterer interessene og ønskene til folket i ikke-selvstyrte områder». Videre heter det at det «ikke kan utelukkes at Marokko ikke vil etterleve sine folkerettslige forpliktelser vis-à-vis folket i Vest-Sahara». Denne påstanden ignorerer totalt det som har vært Marokkos faktiske politikk til i dag.

Fiskeriatvanten mellom EU og Marokko representerer faktisk en *de facto* anerkjennelse av Marokkos fortsatte okkupasjon av Vest-Sahara, og bidrar derfor effektivt til å undergrave folkeretten. Marokko har ikke noen juridisk kompetanse til å inngå noen rettslige avtaler vedrørende Vest-Sahara, men har som sin eneste plikt å legge til rette for at befolkningens

ønske om framtidig territoriell status kan komme til uttrykk gjennom en folkeavstemning.

Interessant nok har USA's frihandelsavtale med Marokko tydelig ekskludert Vest-Sahara. USA er – sammen med Israel – alene om å stemme imot FN-resolusjoner om økonomisk virksomhet i ikke-selvstyrte områder. USA har likevel maklet det EU ikke til nå har maklet.

Ut fra et folkerettslig perspektiv, og i samsvar med generelle EU-posisjoner vedrørende Vest-Sahara, er det to løsninger: Fiskeriatvanten mellom EU og Marokko må enten revideres eller sies opp.

Hans Morten Haugen, dr. jur., førsteamanuensis Diakonhjemmet Høgskole
haugen@diakonhjemmet.no

Ansvarlige politikere?

KLIMA

Aurora Furuset

Stoltenberg kalte klimaavtalen et viktig skritt framover, mens Obama gikk så langt som å kalle den et gjennombrudd i klimapolitikken. Men er et dokument uten tallfesta klimaforpliktelser og uten tilstrekkelige midler til klimatilpassing for de fattigste, nok til å møte klimautfordringa på en ansvarlig måte?

Klimaforhandlingene i København gikk i stor grad på de store økonomienes premisser, mens hensyn til utsatte øystater og fattige land ble nedprioritert. Dette resulterte i ei avtale med lite konkret innhold. Norge gjorde en god figur i København, men er verre enn de fleste på hjemmebane. Denne dobbeltmoralen skaper en kløft mellom rike land, som har skapt klimaendringene, og fattige, som lider under dem. Derfor må Norge forplikte seg til 40 prosent utslippskutt innenlands før 2020. I tillegg må vi bevilge penger til klimatilpassing og miljøvennlig teknologi i fattige land. Bare på den måten kan den norske delegasjonen reise til Mexico neste år med tilstrekkelig troverdighet til å ha noen som helst tyngde i forhandlingene.

Å føre en ansvarlig klimapolitikk vil innebære et stort steg inn i framtida. Det vil innebære en utfasing av olje- og gassvirksomhet, der vi sier nei til åpning av nye områder for oljeleting, samtidig som den gjenværende olja brukes til å lette overgangen fra oljealderen til et fornybart samfunn. Når vi er underlagt en økonomi som forutsetter evig vekst, vil det begrensa økosystemet vi er en del av før eller senere si stopp. De som er unge nå, og de som ikke er født ennå, krever av oss at vi bygger samfunnet vårt på andre verdier enn det vi til nå har gjort, der vi verdsetter tid til hverandre foran penger, hobbyer og livskvalitet foran prestisje, og liv foran tall. Dette er ikke en naiv utopi, men en nødvendighet, og jeg tror nullutslippssamfunnet vil gjøre at vi rett og slett får det bedre.

Klimautfordringa er ikke løst sjøl om årets forhandlinger er avslutta. Som politikerne liker å si: nå kommer tida for handling. Eller, mer presist, i mangel på reelt klimaansvar fra politisk hold: Nå kommer tida for folkelig engasjement, politisk

aktivisme, leserbrev, sparepærer, matauk, redusert forbruk og økt livskvalitet. Vi som ser alvor et må vise, med ord og handling, at hvis våre ledere ikke makter å ta oss gjennom denne krisa, så vil de miste stemmene våre. Vi har bare én klode, og den har vi ikke arvet av våre foreldre – vi bare låner den av våre barn. Da kan den ikke være i dårligere stand når vi gir den videre enn da vi overtok den.

Aurora Furuset, leder i Grønn Ungdom
aurora.furuset@gmail.com

Ingen støtte til busetjarinstitusjonar!

ISRAEL

Hans Olav Brenndberg

Michael Kohn, medlem av det Det Mosaiske Trussamfunnet i Oslo, har søkt Lånekassa om lån og stipend for å studera til rabbinar ved Jesjivat Hamivtar. Lånekassa har avslått søknaden av di jesjivaen ikkje er mellom dei høgre utdanningane som er godkjende for å få støtte frå Lånekassa. Kohn har klaga på vedtaket, og forstandaren i Det Mosaiske Trussamfunnet har støtta klagen gjennom eit brev til Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Jesjivat Hamivtar ligg i Efrat, ei ulovleg busetjing på okkupert palestinsk land. Institusjonar som dette er ein viktig del av israelsk politikk for å involvera jødar verda over i busetjingspolitikken, og legitimera denne. Om norske styresmakter gjev støtte til å ta utdanning ved slike institusjonar, er dette eit bidrag til å undergrava Noregs posisjon når det gjeld busetjingane – at dei er folkerettsstridige, og eit viktig hinder for å løysa konflikten i Palestina.

Søknaden om stipend og lån må difor få avslag til Kohn får studie-plass ved ein institusjon som ikkje representerer eit ope brot med folkeretten.

Hans Olav Brenndberg, Sørburyoy
Hans.Olav.Brenndberg@froya.kommune.no

Å få alle på jobb er jobb nummer ein

SJUKEFRÅVER

Liv Signe Navarsete

I Noreg er vi friskast i verda – men ingen har så mykje sjukefråvere som oss. Det er eit stort paradoks og ei stor utfordring. Senterpartiet ønskjer ein sakleg og open debatt om korleis vi kan behalde ei god sjukelønsordning og samstundes redusere sjukefråvera.

Eg er bekymra for auken i sjukefråveret. Utviklinga er urovekkande både for dei arbeidstakarane som mistar tilhøyre til arbeidslivet, for arbeidsgjevarane og for heile

samfunnet. Veksten i Folketrygda sine ytingar til sjukepengar og uførepensjon er no så høg at det kan fortrenge viktige velferdsoppgåver innan omsorg, helse og utdanning. Det kan ikkje akseptierast. Om den negative utviklinga i sjukefråveret held fram i neste periode, så meiner Senterpartiet det er naudsynt å finne ein måte å finansiere utgiftene på, til dømes auke i trygdeavgifta eller arbeidsgjevaravgifta. Auka utgifter til sjukefråver vil elles gå på kostnad av andre viktige oppgåver som skule og eldreomsorg. Alternativet vil vera å kutte i ordninga.

Sp har programfesta at prinsippet om full løn ved sjukdom ligg til grunn. Nedgang i sjukefråveret skal ikkje oppnåast gjennom redusert yrkesdeltaking og eit hardare arbeidsliv. Vi må likevel ha ei opa tilnærming til nye og sterkare verkemiddel. Legane si rolle må vurderast og arbeidstakarane må bidra i prosessen gjennom ei styrking av pliktaspektet. For å lykkast betre med det førebyggjande arbeidet og for å motivere bedriftene, må vi òg vurdere om arbeidsgjevarane skal få eit større ansvar for langtidssjukefråveret. Viss det blir endringar innan dette området, er det viktig at småbedriftene sine særskilde behov blir vektlagde.

Senterpartiet er oppteken av at prinsippet om full løn under sjukdom skal gjelde for alle. Difor er Senterpartiet sitt mål at òg sjølvstendig næringsdrivande skal få full løn frå fyrste sjukedag. Arbeidet med å redusere sjukefråveret må dessutan sjåast i ein større samfunnssammenheng og førebyggjing må bli prioritert høgare enn i dag.

Sjukefråveret i kommunane er særleg høgt, med 9,8 prosent. Det uroar meg. Privat sektor har til samanlikning eit sjukefråver på 6,7 prosent. Når fråveret i kommunane varierar frå 2,6 prosent til 16,9 prosent, tyder det på at nokon gjer noko rett, medan andre har ein for dårleg innsats. Dovre kommune er eit døme på godt arbeid. Der er fråveret redusert frå 10,5 prosent i 2005 til 6,7 prosent i år. Det handlar om arbeidsmiljø, folkehelse og utvikling av verkty som leiarar kan nytte for å handsame høgt sjukefråver. Godt leiarskap på alle plan i organisasjonen synest som avgjerande for gode resultat.

Me må lære av dei som har fått sjukefråveret ned. Kommunane kan spare 1,5 milliardar kroner viss dei reduserer sjukefråveret med eitt prosentpoeng. Det utgjer til dømes 3000 nye årsverk innan pleie- og omsorgstenesta.

Å halde folk friske og i arbeid er bra både for den enkelte og for samfunnet totalt sett. No skal vi ha ein open debatt om framtidens sjukeløn.

Liv Signe Navarsete, leiar i Senterpartiet

Asle Tojes ekstreme standpunkt

FORSVAR

Boye Ullmann

Forsker Asle Toje skriver om Danmarks forhold til NATO og USA i sin faste spalte i Klassekampen 2. januar. Toje legger ikke skjul på at han er en sterk beundrer av dansk